

A koncept ereje

Szalay Péter munkáiról

*Oltsd ki szemem: én mégis látva látlak,
tömd be fülem: én hallom hangtalan szád.
Rainer Maria Rilke: Az áhítat könyve*

Minden érzékelési mód közül leginkább a látásunk kitüntetett filozófiai szempontból. Már Platón is a szép, jó és igaz ideáinak szemléletét helyezi lakomája középpontjába, Szent Pál az Örökkévaló színéről színre látását ígéri, és mi is azt mondjuk, „Nézd!”, ha valamit el akarunk magyarázni.

A konceptuális műveket nem a testi szemünkkel kell nézni. A klasszikus képzőművészetten nevelkedett, a kifejezés formájára érzékeny befogadó számára akár üresek is lehetnek ezek az alkotások. Mit lehet a testi értelemben vett látvány alapján kezdeni egy ikozaéder alakú focilabdával, egy tonfához erősített sarlóval vagy akár egy MMA feliratú bokszerral?

A testi látás meghaladása áll Szalay Péter művészetének a középpontjában, erre utal a *Diogenész lámpása* című mű, egyfajta ars poeticaként; a távcsőbe állított égő gyertyák kiegészítenék a szemünket, de metaforaként éppen ott gyújtának fényt, ahol az antik, cinikus gondolkodó leginkább kereste.

Vannak művei, amelyek kölcsönösen egymást magyarázzák és kiegészítik. Az *Óraszerkezet* egyedi mutatóival, a *Hosszú* expozíciós idővel készült felvétel és a *24 órás szobor* mind ugyanarról az egyedi jelenségről, az önmagába visszatérő, több középpontos forgómozgásról és ennek megörökítéséről, az idő térbe, azaz tárgyakba kötéséről szól. Ugyanígy az idő fogalmát próbálja megfogni a *Statikus idő* című szobor, amelyen a mutatók és az óraszerkezet viszonya megfordul, és ez utóbbi fordul el lassan.

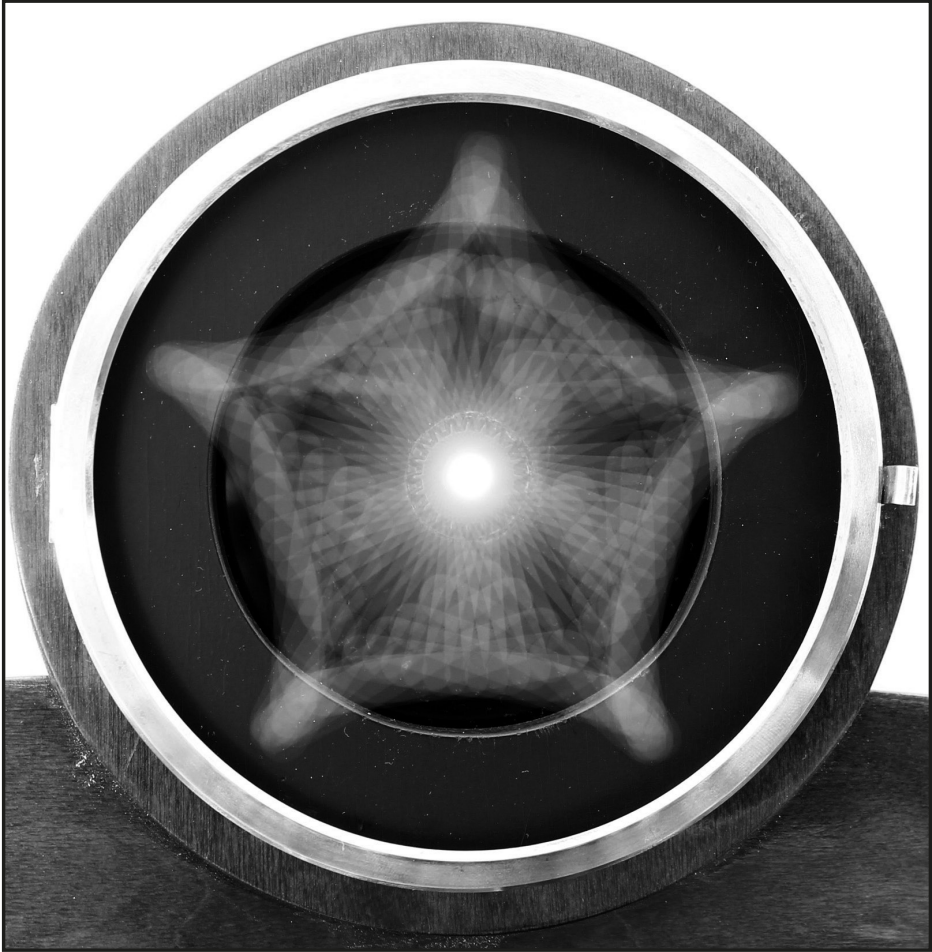
A legizgalmasabb művek azonban azok, amelyek a szemhez és az értelelemhez egyszerre szólnak. A *Kettős látás sorozatban* jól ismert porcelánfigurák kétszereződnek meg, mintha egy láthatatlan tükör vágná ketté és duplikálná őket. A futballista és a kisfiú unalomig ismert közhelyszerű szobra kibővül egy nem látható, de nagyon is érzékelhető szimmetriasíkkal. Ezzel a megoldással a művek képesek egyszerre előállítani a testi és a szellemi képet.

Ezt a gondolatot viszik tovább *A felszínen* című sorozat tagjai. Itt is porcelánfigurákat látunk, amelyeken alumínium-szulfát-kristályok nőnek. Rájuk tapadnak, és elfedik a formájukat, ahogy az emlékek és értelmezések telep-szenek a tárgyakra, fáradságos munkával kell megtisztítanunk őket – eddig a klasszikus művészettörténet, de itt valami más is történik. Az új kristályos szobrok a szó egyedi és különleges értelmében szépek, valami új minőséget képviselnek. Ez az újdonság a saját esztétikai jogán létezik, ahogy erre azok a 3D-nyomatással készült, kikristályosított verziók is rámutatnak, melyeknek alapjául szolgáltak. A tárgyakra lassan (értelmezési) rétegek rakódnak, elfedve és teljesen megváltoztatva őket.

Gárdonyi László

Szalay Péter: A felszínen

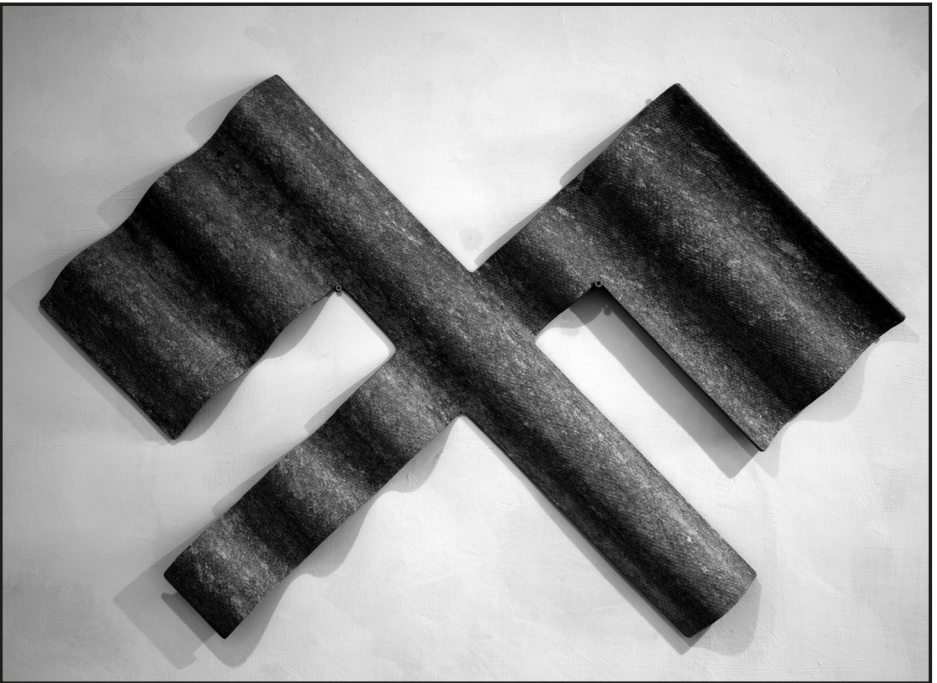
49

Szalay Péter: Óraszerkezet

Szalay Péter: 24 órás szobor

50

Szalay Péter: Zászlók

Szalay Péter: Óraszerkezet